

Oponentský posudek na magisterskou práci:

Autor: Zdeněk Beneš

Název práce: Dobroměřice u Loun a Březno u Chomutova – dvě sídliště doby římské v severozápadních Čechách

Autor se ujal zpracování dvou sídlišť z doby římské, což vzhledem k malému počtu dosud zpracovaných sídlišť z tohoto období i chybějící metodice představuje obtížný úkol.

V úvodní kapitole shrnuje stav bádání o sídlištní problematice doby římské v Čechách, přičemž zvláště pojednává o situaci v sz. Čechách. Kapitola prokazuje, že Z. Beneš je s problematikou velmi dobře obeznámen, zná nejen základní literaturu, ale i dílčí obtížně dostupné práce.

Následuje kapitola o metodice práce je vlastně celá věnována práci s keramikou, o ostatních nálezech a práci s nimi, případně o metodice hodnocení vlastních sídlišť zde informace nejsou. Po přehledu bádání k tématu autor přistupuje k popisu databázových kategorií. Zde by práci prospěla větší přehlednost – např. schéma vytvořené databáze. V práci je struktura databáze keramiky z Mořic, ale autorova vlastní zde není apod. V kapitole je také obtížně zjistitelné, jak pracuje autor s tvary nádob (mísy, hrnce apod.), že s touto kategorií pracuje je zřejmé až ze 4. kapitoly. Na druhou stranu je nutno ocenit autorův tvůrčí přístup, neboť jednotlivé kategorie dopracovává a uzpůsobuje regionálním poměrům apod. Za průkopnický a odvážný počín je nutno považovat rozhodnutí pracovat s charakteristikami jednotlivých střepů (délka, váha, ometost apod.). Je tomu tak poprvé pro římské období.

Třetí kapitola nese název Nálezová situace. Je věnována vlastním sídlištím. Obsahuje pečlivý popis historie nalezišť, průběhu výzkumu a nakonec i jednotlivých objektů.

Těžiště a bezesporu největší přínos práce spočívá v kapitole věnované analýze keramiky (kap. 4). Nutno ovšem předeslat, že vytržení části problematiky do kapitoly Metodika práce není nejšťastnější a práci zbytečně znepráhledňuje. Velmi oceňuji, že se Z. Beneš jako vůbec první věnoval kvantitativní analýze sídlištní keramiky doby římské. Nutno zdůraznit, že se při tom jedná o časově velmi náročnou záležitost. Shrnující tab. 12 přinášející cenná data o zastoupení okrajů, velikosti střepů, jejich hustotách ve výplních atd. je první svého druhu nejen v Čechách, ale zřejmě v celém prostředí barbarské Evropy doby římské. Výsledky tak umožní zařadit sídliště z doby římské do kontextu ostatních pravěkých sídlišť. První kroky v tomto směru již autor také učinil. Detailní hodnocení těchto pasáží zde není možné. V jednom se však s autorem rozcházíme - a sice v problematice slepků. Osobně považuji za slepek skutečně jen střepy, které lze k sobě slepit. Z. Beneš se naopak pokusil rekonstruovat střepy patřící k jedné nádobě a ty pak považuje za slepky. Domnívám se, že zvláště pro dobu římskou je to obtížné či spíše nemožné a může to vést je zcela zavádějícím výsledkům. K této problematice (tzv. minimální počet nádob) existuje již relativně početná literatura. Důležité však je, že si je autor této odlišnosti v našich pojetích vědom a výsledky prostě nesrovnává (viz kap. 4.1.3). Lepším řešením mohlo být zhodnotit slepky z obou sídlišť oběma postupy. Autor měl střepy stejně v ruce, mohl tedy spočítat skutečné slepky a pak slepky v jeho pojetí a poté porovnat výsledky.

Následují pasáže o kvalitativních charakteristikách keramiky, kde autor náhle přechází k detailnímu popisu a hodnocení keramiky v jednotlivých objektech a to včetně hledání analogií a datování, načež se vrací k obecnějšímu pohledu (intruze, importy apod.). Tato struktura je poněkud nepřehledná a zčásti nelogická. Obsahově se však opět jedná o velmi kvalitní pasáže.

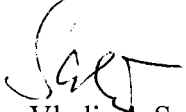
V páté kapitole se autor věnuje nekeramickým nálezům, zvláště kovovým předmětům, kostěné i parohové industrii, ale také lidským i zvířecím pohřbům. I zde se zdá být členění, v němž se v jedné kapitole ocitají artefakty a např. psí hroby, méně obvyklé. Jedná se však kapitoly kvalitní a např. u hodnocení přezek je zřejmé, že autor čas na krakovské univerzitě nepromarnil. Škoda však, že pominul nálezy strusek a tím i celou zajímavou a v literatuře diskutovanou problematiku železářství na římských sídlištích. Z. Beneš se domnívá, že bez analýz se struskami nelze pracovat (str. 86). Odlišit však hutnickou a kovářskou strusku lze snadno dotazem u kolegů (Pleiner, Salač, Venclová). Při vážení a počítání lze postupovat zcela samostatně. I tyto jednoduché úkony by mohly nemálo přispět k poznání ekonomiky sídliště, jeho a porovnání s jinými sídlišti, mj. i k porovnání obou zpracovávaných sídlišť.

Následuje kapitola o tzv. nemovitých nálezích, tedy o zahroubených objektech na obou sídlištích, hroby zde pojednány nejsou. Kapitola představuje stručné, ale dostačující zhodnocení jednotlivých typů.

Závěr přináší stručné shrnutí poznatků o obou nalezištích. Nelze pochybovat o tom, že práce přináší množství materiálu z jinak málo publikovaných sídlišť doby římské. V této souvislosti je nutné vyzdvihnout vynikající kvalitu kresebné dokumentace nálezů. Také zhodnocení nálezů je na velmi dobré úrovni, v některých směrech je dokonce průkopnické i v širším evropském měřítku, autor v něm prokazuje znalosti, tvůrčí schopnosti i patřičnou dávku péle. Výše uvedené dílčí výtky je také nutno chápat spíše jako náměty pro další práci, než jako skutečné nedostatky. Nemohu se však ubránit dojmu, že celková struktura práce a její členění mohly být přehlednější. Kromě výše uvedených poznámek by např. bylo vhodné zařadit samostatnou kapitolu o datování, které se takto v práci jen obtížně hledá. A snad ještě jedna připomínka – práce je příliš orientována na artefakty, k hodnocení sídlišť a jejich zařazení do archeologického kontextu či přírodního prostředí např. v rámci katastru či regionu autor nepřistoupil, ač znalosti podkladů k tomu v práci prokazuje. Omluvou autorovi jistě může být, že se jedná o pouhá torza sídlišť popř. pohřebiště.

Práce nepochybně splňuje nároky kladené na magisterskou práci a dosahuje velmi dobré či spíše výborné kvality.

V Praze 28. 8. 2009

doc. PhDr. Vladimír Salač, CSc.